

Näkökulma Lapin uudistuksen etenemiseen

Kaisa Kostamo-Pääkkö

Pohjois-Suomen sosiaalialan
osaamiskeskus

Sote-uudistuksesta

- **Mikä uudessa sote-mallissa on sosiaalihuollon näkökulmasta hyvää?**
 - Järjestämisvastuu olisi väestömäärältään ja maantieteellisesti riittävän suurilla alueilla. Se voi auttaa resurssiongelmaankin. Osaajista, (kuten psykologit, sosiaalityöntekijät jne) on pulaa (tulee olemaan) . Parhaimmillaan sosiaalihuollon rooli vahvistuu sote-kokonaisuudessa ja pääsemme ehkäisemään yhteistyöllä ongelmia. Silloin erityispalvelujen tarve ja kustannukset voisivat jopa vähentyä.
- **Mikä uudessa sote-mallissa on sosiaalihuollon näkökulmasta huonoa?**
 - On riskinä, että terveydenhuollon näkökulma ja kehittämistarpeet menevät sosiaalihuollon tarpeiden edelle, kuten tähänkin asti. Sosiaalihuollolta on puuttunut suuralueiden palveluista vastuuta kantaneet toimijat. Ollaan rakentamassa olemassa olevan terveydenhuoltojärjestelmän sisälle – ”sosiaalihuolto liitetään terveydenhuoltoon”

”Kun yksi sosiaalialan ihminen otetaan mukaan niin sekin on sitten hoidettu”
- **Miten integraatio pitäisi sosiaalihuollon näkökulmasta toteuttaa?**
 - Ihan kevein perustein integraatiota ei pidä ulottaa kaikkeen. Mutta harkitusti ja suunnitelmallisesti sellaista toimintaa, missä siitä on odotettavissa selkeitä etuja. On tehtävä palvelukokeiluja ja otettava henkilökunta ja asiakkaatkin muotoilemaan tulevaisuuden palveluja.

KEHITTÄMISEN, TUTKIMUKSEN JA OPETUKSEN ASIAT OLISI OLTAVA JÄRJESTÄMISLAISSA

Konkretisointia

Nykytilanteen selvitykset Lapin kuntien vanhustenhoidon ja -palveluiden tilasta perustuvat Ikäihminen toimijana – hankkeeseen – Leila Mukkala

Esimerkkinä Vanhuspalvelut - nykytilanteesta

- Kuntien välillä on suuria eroja vanhuspalvelulain toteutumisen osalta.
 - Osassa kuntia oli jo hyvissä ajoin valmistelu vanhuspalvelulain keskeisiä säädöksiä (strategiat, asiakaskyselyt, vanhusneuvostot jne.)
 - Osassa kuntia kehittämistyöt käynnistyivät hankkeen aikana
 - Kaikissa kunnissa ei ole vielä käynnistynyt kaikki lain edellyttämät toimenpiteet
- => Kunnissa oli havaittavissa selkeät säästösuunnitelmat

Näkökulmia nykytilanteeseen

- **Vanhuus ei ole sairaus! Ei siis pelkkä terveydenhuollon kysymys!**
- Valtaosaltaan kuntien vanhustenhoito on laitospainotteista ja vaihtoehtoisia asumismuotoja (mm. palvelutalot) ei ole kaikissa kunnissa (ihmiset siirtyvät suoraan kodista laitokseen).
- Kuntoutuspalvelut: Osassa kuntia kyseiset palvelut ovat jo hyvällä mallilla MUTTA Ei ole kehitetty kaikkiin kuntiin!
- Vuodeosastot toimivat pääsääntöisesti tehtäväkeskeisesti ja hoito on passivoivaa
- Kotihoidon kehittäminen toiminnallisesti ja sisällöllisesti oli osassa kuntia jo käynnistynyt
- Muistisairaiden hoidon kehittäminen oli osassa kuntia edennyt jo pitkälle.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyö ei toiminut vielä missään kunnassa riittävän hyvin.
- Yhteistyön (sos&terv) toteuttamisessa oli kaikkien kuntien osalta parannettavaa

Kunnat, jotka ovat hyvissä ajoin käynnistäneet systemaattisen vanhuspalveluiden kehittämistyön, ovat nyt hyvässä asemassa muihin kuntiin verrattuna.

Suurena vaarana on että Lapin kuntien välille muodostuu ”kuilu”

=

hyvin toimivat palveluita tuottavat kunnat –
huonosti toimivat palvelut ja palveluita
tuottavat kunnat

Valtakunnallinen tavoitelilanne pohjautuu lakeihin ja asetuksiin

Tulevaisuuden suunnitelmissa tavoitteena on siirtyminen
laitoshoidosta avohoitoon ja yksiportaiseen hoitomalliin.

Tehtävä- ja organisaatiolähtöisestä toimintavasta siirrytään
asiakaslähtöiseen toimintatapaan, tauti- ja
sairauskeskeisestä toimintamallista kohti
voimavarakeskeistä ja ennaltaehkäisevää toimintamallia.

Hyvinvoinnin sekä terveyden edistäminen nousevat
keskeisiksi toimintaa ohjaaviksi tekijöiksi kaikissa sosiaali- ja
terveyspalveluissa.

Hoidon ja palvelujen koordinoituvastuu ja siitä sopiminen
nousee esiin sosiaalitoimen, perusterveydenhuollon ja
erikoissairaanhoidon välillä.

Tiimityöskentelyssä moniammatillisesti tarvetta tulee toimia
yli organisaatorajojen

Siirrytään laitoshoidosta avohoitoon
- tehtävä- ja organisaatiolähtöisestä
toiminnasta asiakaslähtöisyyteen

- uusi toimintaympäristö korvaa entisen -> terveyskeskukset uudistuvat samoin kotihoito -> kotiin vietävien palvelujen valikko kasvaa
- palvelukodit ja tehostetut yksiköt uudistuvat -> tarvetta neuvonta - ja palvelukeskuksille
- yhteistyö lisääntyy organisaation sisällä: terveyspalvelut - sosiaalipalvelut
- monitoimijainen verkosto laajenee – useat toimialat kunnan sisällä: eri sektorit, vapaaehtoiset, kolmas sektori ym. mukaan -> sosiaalityön rooli vahvistuu toiminnan kehittämisessä erityisesti sosiaalisen kuntoutuksen osalta -> kuntoutusmahdollisuus ja osallisuuden vahvistaminen ei vain terveydenhuollon vastuulla
- moniammatilliset verkostot laajenevat: erikoissairaanhoido, perusterveydenhuolto, sosiaalihuolto - > asiakkaan valinnanvapaus lisääntyy
- kotiin annettavat palvelut uudistuvat - vastuun lisääntyminen asiakkaalla/omaisilla oman terveyden ja toimintakyvyn tukemisessa -> valmennuksia
- prosessit ja palveluketjut suunnitellaan uusina kokonaisuuksina ja ne ovat kustannustehokkaita ja asiakaslähtöisiä -> konkretisoituu palveluprosesseissa
- resurssit (henkilöstö) kohdennetaan uudella tavalla tukemaan siirtymää: avohoitoon painotus
- työtä tehdään verkostoissa, hyödynnetään teknologiaa ja sähköisiä palveluita
- yhteistyö lisääntyy erikoissairaanhoidoon -> asiantuntijapalveluiden järjestäminen toteutetaan osittain etäyhteytenä
- toiminnan taloudelliset vaikutukset korostuvat, vaikuttavuuden arviointi syntyviin kustannuksiin nousee keskeisesti esille
- johtamis- ja esimiestaidot korostuvat muutosten johtamisessa
- hoitohenkilökunnan ammatillinen osaaminen uudistuu
- laadun huomioiminen käytännössä (omavalvontasuunnitelmat) sekä perehdyttäminen
- suunnitelmat ja strategiat sekä omavalvontasuunnitelmat otetaan konkreettisesti käytäntöön

Summa summarium

- osaamistarpeet kohdistuvat sote -palvelukokonaisuuden hallintaan kaikkien ammattiryhmien osalta
- Osaamista moniammatilliseen toimintaan
- Osaamista vaikuttavuus ja kustannustehokkuuden tunnistamiseen palveluiden kehittämässä
- tarvitaan laadun arviointiosaamista
- asiakasosallisuuden vahvistamista kehittämistyössä
- Työntekijät pitää olla mukana osallistettuina
- tarvitaan kehittämistaitoja ja valmiuksia kaikkien toimijoiden osalta läpileikkaavasti koko organisaatiossa (johto ja työntekijät)
- tarvitaan tukea kuntiin palvelurakenteen muutoksen toteutuksessa
- tarvitaan säännöllisiä yhteisiä kokouksia joiden avulla varmistetaan kehittämistyön toteutus: verkostoituminen kunnan sisällä mutta myös alueellisesti (vertaistuki) – ASIAKKAAT MUKAAN!

Yhdenvertaisuus – laki kaikille sama

vs.

joka kunnalla omalla tavalla järjestetyt palvelut
Kunnilla omat ”soveltamismallit/ohjeet”

Palveluprosessien uudistaminen

-

Työntekijät ja asiakkaat mukaan